

ΑΡΧΗ 1ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

**ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΡΙΤΗ 18 ΜΑΪΟΥ 2004
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΕΞΙ (6)**

ΟΜΑΔΑ Α΄**ΘΕΜΑ Α1**

A.1.1. Ποια ήταν η εξωτερική πολιτική του Καποδίστρια μετά την άφιξή του στην Ελλάδα (1828);

Μονάδες 13

A.1.2. Ποια ήταν η ηγεσία της επανάστασης του 1922, ποιες οι απαιτήσεις της και ποιες εξελίξεις ακολούθησαν μέχρι το τέλος του έτους;

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1. Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α.** Η Παλινόρθωση
- β.** Η Μεγάλη Ιδέα
- γ.** Το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ.

Μονάδες 15

A.2.2. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α.** Με το άρθρο 10 της Συνθήκης της Αδριανούπολης η Πύλη αποδέχεται το «σχέδιο των τριών τμημάτων».
- β.** Η παραχώρηση της Θεσσαλίας στην Ελλάδα έγινε το 1881.
- γ.** Το Αντιδιεθνιστικό Σύμφωνο είχε σκοπό τον αγώνα κατά του κομμουνισμού και την υποστήριξη των φασιστικών καθεστώτων.
- δ.** Στη διάσκεψη του Λιβάνου λύθηκε το πρόβλημα του αφοπλισμού των αντάρτικων ομάδων, αλλά δε συγκροτήθηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας.
- ε.** Τα Δωδεκάνησα ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα στις 7 Μαρτίου 1948.

Μονάδες 10

ΟΜΑΔΑ Β΄**ΘΕΜΑ Β1**

Αξιοποιώντας τα στοιχεία που σας δίνονται στα παρακάτω κείμενα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να **προσδιορίσετε** την κοινωνική προέλευση των φιλελλήνων, να **αναφέρετε** τις αιτίες-πηγές της εμφάνισης του φιλελληνισμού και να **αποτιμήσετε** το φιλελληνισμό ως κίνημα.

Οι Φιλέλληνες

Επιγραμματικός είναι ο χαρακτηρισμός του φιλελληνισμού από τον Γερμανό ιστορικό *Mendelssohn Bartholdy*: «ο φιλελληνισμός, γράφει, είχε γίνει μια δύναμη. Ισοπέδωσε τις μέγιστες πολιτικές αντιθέσεις και ένωσε τα εχθρικά πολιτικά κόμματα σ' ένα κοινό ενθουσιασμό. Επέδρασε, όπως συνήθως ενεργούν μόνο τα θρησκευτικά κινήματα: γκρέμισε τους μεσότοιχους των κοινωνικών τάξεων και των εθνικών συνειδήσεων. Με τους αριστοκράτες πήγαν οι πληβείοι χέρι με χέρι, αρμονικά, ως προς αυτό το ζήτημα, με τους ριζοσπάστες οι συντηρητικοί, με τη γερμανική νεολαία και τους Γερμανούς σοφούς οι Γάλλοι νομιμόφρονες, όπως ο Chateaubriand, ο Richelieu και ο Villèle. Παντού ονειρεύονταν τη «ματοβαμμένη ορφανή του ευρωπαϊκού πολιτισμού» (δηλαδή την Ελλάδα). Αλλά ο ενθουσιασμός τότε μόνο θα είχε σημασία, όταν θα υψωνόταν πάνω από τον λόγο, για να γίνει πράξη. Και πραγματικά ο φιλελληνισμός θ' αποκτούσε όχι μόνο πιστούς από όλες τις κοινωνικές τάξεις και τα έθνη, αλλά και τους αποστόλους και τους μάρτυρές του... *Μάταιες ήταν οι απαγορεύσεις της αστυνομίας και των κυβερνήσεων, μάταια νουθετούσε η στοχαστική φρόνηση μερικών «γέροντων», μάταια ακόμη κουνούσε αποδοκιμαστικά το ολύμπιο κεφάλι του ένας Goethe. Είχε πια ξυπνήσει ο πόθος για μια μεγάλη παγκόσμια επιχείρηση. Σταυροφορικές ιδέες κυκλοφορούσαν σε όλο τον κόσμο».*

ΑΡΧΗ 3ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

Ο φιλελληνικός αυτός ενθουσιασμός ήταν γενικός, έγινε «θρησκεία της νεότητας και των γερατειών», κατά την έκφραση του ιδίου Γερμανού ιστορικού. «Ελληνομανία» την ονομάζει η αυστριακή κατασκοπεία και τους φιλέλληνες «ελληνομανείς», επισημαίνοντας ιδίως την κίνηση του Αμβούργου.

(Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία Νέου Ελληνισμού*, Ε΄, σελ. 576-77)

Ο κίβδηλος φιλελληνισμός

.....

Εκτός από τους ιδεολόγους που στρατολογούνταν στα φιλελληνικά κέντρα, καταγράφονταν και τυχοδιώκτες, καθυστερημένοι πλανόδιοι ιππότες, που έφταναν στην Ελλάδα τελείως άποροι, όπως π.χ. ορισμένοι στο Αμβούργο, που ήλπιζαν να κάνουν την τύχη τους στην ξένη χώρα, να πάρουν παράσημα, μεγάλους βαθμούς και διπλώματα. Γι' αυτούς η Ελλάδα ήταν η χώρα με το ένδοξο παρελθόν, αλλά και με το άγνωστο και γεμάτο υποσχέσεις μέλλον. Αγανακτισμένος αγνός Αμερικανός φιλέλληνας, ο Jarvis, λέγει, ότι είχαν κατεβεί στην Ελλάδα με την πρόφαση να τη βοηθήσουν, αλλά στην πραγματικότητα από επιθυμία να διαφημιστούν οι ίδιοι, να βοηθήσουν τους εαυτούς των και να ικανοποιήσουν τα συμφέροντά τους. Ντρέπεται και ο φίλος του συμπατριώτης Miller για λογαριασμό αυτών που ζητούν χρήματα. Πάντως, απ' όποιες ιδέες και αν εμπνέονταν οι νέοι αυτοί αξιωματικοί, υπαξιωματικοί, οπλίτες, φοιτητές κ.λ.π., γεγονός πρέπει να θεωρηθεί, ότι πολλοί ονειρεύονταν να κάνουν στο έδαφος της κλασσικής Ελλάδας μια σταδιοδρομία που η πατρίδα τους τους την αρνούσαν. Όλοι τους όμως συγκινούνται με την ιδέα ότι ένας σκλαβωμένος από αιώνες λαός θέλει ν' αποκτήσει την ελευθερία του, ότι αγωνίζεται ακόμη και για τη ζωή του, καθώς και για την τιμή των γυναικών και των

παιδιών του. Και το θεωρούν τιμή τους να πολεμήσουν για μια υπόθεση τόσο δίκαιη και ευγενικιά.

(Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία Νέου Ελληνισμού*, ΣΤ', σελ. 993)

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Β2

Αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις:

α. Να εξηγήσετε τους λόγους της μεταστροφής της Γαλλίας και της Αγγλίας μετά την επάνοδο του βασιλιά Κωνσταντίνου.

Μονάδες 13

β. Να επισημάνετε τα σφάλματα και τις παραλείψεις της ελληνικής στρατιωτικής ηγεσίας.

Μονάδες 12

Η στάση των ξένων Δυνάμεων απέναντι στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1919-1922.

Μόνον την 22αν Μαρτίου 1922 (νέο ημερολόγιο) κατωρθώθη η σύγκλησις αύτη, (διάσκεψη του Παρισιού), αλλ' υπό περιστάσεις, αληθινά δυσμενείς, δια την Ελλάδα.

Η Γαλλία ήδη είχε υπογράψει, από του Οκτωβρίου 1921, την οριστικήν συνθήκην με τον Κεμάλ και δεν απέκρυπτε πλέον από την Αγγλικήν Κυβέρνησιν τας υποχρεώσεις που είχε αναλάβει απέναντι του Κεμάλ, όπως επιδιώξη ριζικάς μεταρρυθμίσεις της Συνθήκης των Σεβρών. Ο γαλλικός τύπος εξ άλλου είχε ξεσπαθώσει υπέρ των Τούρκων. Και η γαλλική κοινή γνώμη είχε καταληφθή από ένα αδικαιολόγητον και ανεξήγητον φιλοτουρκισμόν.

Ως προς την Αγγλίαν, αύτη απέδιδε τον αναβρασμόν των Ινδιών, που ήτο τότε πολύ μέγας, εις την

ΑΡΧΗ 5ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣ

παράτασιν του Μικρασιατικού πολέμου και εν γένει εις την στάσιν που ετήρει αυτή στην Ανατολή. Επίστευεν επομένως η Αγγλική Κυβέρνησις, ότι η ταχεία συνομολόγησις της ειρήνης απετέλει εθνικήν ανάγκην. Αυτά είχε δηλώσει εις την Βουλήν των Λόρδων ο Υπουργός των Εξωτερικών Κώρζον.

Αλλ' η Αγγλική Κυβέρνησις, για να επιτύχει την ειρήνην, είχε στα χέρια της ένα δυνατό όπλο, που της το έδωσεν η Ελληνική Κυβέρνησις όταν εις αυτήν ενεπιστεύθη την όλην Ελληνικήν υπόθεσιν. Δεν είχε παρά να περιορίση τας ελληνικάς αξιώσεις και η ειρήνη θα συνωμολογείτο.

(Κ. Ζαβιτζιάνου, *Αναμνήσεις...*, Β΄, σελ. 127-128)

Το μέτωπο έπειτα από λίγο έχει διασπαστεί. Το Α΄ σώμα στρατού αναγκάζεται να εγκαταλείψει το Αφιόν Καραχισάρ. Ακολουθούν την υποχώρησι ην οι Έλληνες και οι Αρμένιοι, αναστατώνοντας τη συνοχή των δυνάμεών μας. Μέσα σ' αυτή τη σύγχυσι χάνεται ο μοναδικός ασύρματος του Α΄ σώματος στρατού με αποτέλεσμα να μην έχει τα μέσα να επικοινωνήσει με τη Στρατιά. Κι ενώ δεχόταν τις επιθέσεις του κύριου όγκου του τουρκικού στρατού, το Β΄ σώμα δεν έσπευδε να το ενισχύσει περιμένοντας διαταγές από τη Σμύρνη. Ο Κεμάλ διεύθυνε οπτικά τη μάχη και ο Χατζανέστις από απόστασι 500 σχεδόν χιλιομέτρων. Ο αντιστράτηγος Σπυρίδωνας γράφει: «Ομολογουμένως τοιαύτη σκανδαλώδης εύνοια προς τον Μουσταφά Κεμάλ δεν ήτο ποτέ δυνατόν να ευχηθή, ουδέ κατ' όναρ* να φαντασθή ούτος δι' εαυτόν και δια τον στρατόν του!».

(Δημ. Φωτιάδη, *Ενθυμήματα*, τομ. Α΄, σελ. 203)

*ουδέ κατ' όναρ=ούτε στ' όνειρό του.

ΑΡΧΗ 6ΗΣ ΣΕΛΙΔΑΣΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως, μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε.
Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.
4. Κάθε απάντηση επιστημονικά τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης: Μετά την 10,30' πρωϊνή.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ**ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ**

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΟΜΑΔΑ Α΄

ΘΕΜΑ Α1

A.1.1

Τεύχος Α΄ σελ 141-142 όλη η ενότητα στ: η εξωτερική πολιτική

A.1.2

Τεύχος Β΄ σελ 111-117 «Η μικρασιατική καταστροφή ... Αν .Θράκη»

ΘΕΜΑ Α2

A.2.1

α. Τεύχος Α΄ σελ 116 «Όταν νικήθηκε... παλινόρθωση»

β. Τεύχος Α΄ σελ 250 Οι πολίτες... τη Μεγάλη Ιδέα»

γ. Τεύχος Β΄ σελ 266 « Αλλά , στην κορυφή ... veto»

A.2.2

α - Λ

β - Σ

γ - Σ

δ - Λ

ε - Σ

ΟΜΑΔΑ Β΄

ΘΕΜΑ Β1

- Σχετικά με την κοινωνική προέλευση των φιλελλήνων στοιχεία αντλούνται κυρίως από το α΄ παράθεμα:

- 1) Άμβλυση πολιτικών, κομματικών και ιδεολογικών αντιθέσεων ("Ισοπέδωσε ... ενθουσιασμό", "με τους ριζοσπάστες οι συντηρητικοί")
- 2) Παραμερισμός εθνικών αντιπαλοτήτων ("γκρέμισε τους μεσότοιχους των εθνικών συνειδήσεων")
- 3) Υπέρβαση κοινωνικών αντιθέσεων ("γκρέμισε τους μεσότοιχους των κοινωνικών τάξεων", "με τους αριστοκράτες πήγαν οι πληβείοι χέρι με χέρι")
- 4) Συμπόρευση της τρίτης ηλικίας με τη νεολαία "θρησκεία της νεότητας και των γερατειών".

- Όσον αφορά τις αιτίες – πηγές της εμφάνισης του φιλελληνισμού χρειάζεται συνδυασμός χωρίων του σχολικού βιβλίου (τεύχος Α΄ σελ. 122 "οι πηγές του φιλελληνισμού...άμεσα και έμμεσα") και αποσπασμάτων κυρίως από το κείμενο "Ο κίβδηλος φιλελληνισμός"

- Τέλος, η γενική αποτίμηση του φιλελληνισμού ως κινήματος βρίσκεται στην τελευταία παράγραφο της σελ. 123 (τεύχος Α΄) " Η συμβολή... διπλωματική", ενώ ειδικότερα

έπρεπε να γίνουν αναφορές στα χωρία σελ. 120 "Και πήρε... αυτοθυσία" και σελ. 123 "Μερικοί απ' αυτούς... για τον τύπο της εποχής".

ΘΕΜΑ Β2

α. Σελ. 96 – 97 (β' τεύχος)

"Η κυβερνητική αλλαγή... τουρκικής αστυνομίας" και "Οι οικονομικοί κύκλοι... της Εγγύς Ανατολής" καθώς και σελ. 98 "Η προσέγγιση Κεμάλ – Σοβιετικών... δικά της συμφέροντα"

θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν επίσης τα εξής στοιχεία της πηγής:

- Συμβολή του γαλλικού τύπου στη διαμόρφωση της γαλλικής κοινής γνώμης υπέρ των Τούρκων.
- Δραστηριοποίηση της αγγλικής πολιτικής για την ταχεία επίλυση του μικρασιατικού ζητήματος λόγω του αναβρασμού στις Ινδίες, αλλά και της αποτυχίας του ελληνικού στρατού στο Σαγγάριο (σελ. 99 του σχολ. Βιβλίου τεύχος Β' "Μετά την αποτυχία... τη συνομολόγηση ειρήνης").

β. Για μια ολοκληρωμένη θεώρηση της εσφαλμένης τακτικής της ελληνικής στρατιωτικής ηγεσίας κατά τη μικρασιατική εκστρατεία θα έπρεπε να ληφθούν υπόψη οι στρατιωτικές επιλογές καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου (1919 – 1922).

- Ειδικότερα, κατά την περίοδο Βενιζέλου θα έπρεπε να επισημανθεί ότι μετά από την αποβίβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη (1919) και την διεύρυνση της ελληνικής διοίκησης σε όλη σχεδόν την περιοχή Αϊδινίου, • "η κατοχή μιας περιοχής... δε διέθετε τον αναγκαίο εξοπλισμό". (σελ. 95). • "Ο κλεφτοπόλεμος ... μέτωπο" (σελ. 95).
- Μετά από την κυβερνητική αλλαγή ή την επάνοδο του Κων/νου στο θρόνο (1920) τα στρατιωτικά σφάλματα πληθαίνουν με την απόφαση της κυβέρνησης Γούναρη να κλιμακώσει τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στη Μ. Ασία.
 - Η απόφαση για επίθεση των ελληνικών στρατευμάτων από τέσσερα σημεία με στόχο την κατάληψη της Άγκυρας για να πληγεί το κεμαλικό κίνημα στην καρδιά του (σελ. 98) κατέληξε σε αποτυχία, αφού "ο Κεμάλ... νεκροί και τραυματίες" (σελ. 99)
 - Εσφαλμένη επιλογή μετά από την αποτυχία στο Σαγγάριο (Αυγ. 1921) θεωρείται η παραμονή του ελληνικού στρατού στις θέσεις του Ιουλίου του 1921 (Κιουτάχειας και Δορύλαιου) έως και τον Αύγουστο του 1922, όταν ο Κεμάλ εξαπέλυσε την επίθεσή του εναντίον των Ελλήνων (σελ. 98 – 99)
 - Τα σφάλματα και οι παραλείψεις της ελληνικής στρατιωτικής ηγεσίας εκδηλώθηκαν εντονότερα κατά την τελική αντεπίθεση του Κεμάλ όταν "από το ρήγμα που δημιουργείται ... αιχμαλωτίστηκαν από τους Τούρκους". (σελ. 101)
 - Ατυχής μπορεί επίσης να χαρακτηριστεί η αντικατάσταση στην αρχιστρατηγία του Αν. Παπούλα από τον στρατηγό Γ. Χατζηανέστη (σελ. 101). Λαμβάνοντας υπόψη το απόσπασμα του Φωτιάδη ο Χατζηανέστης διοικούσε από τα μετόπισθεν "από απόσταση 500 σχεδόν χιλιομέτρων" χωρίς να έχει οπτική επαφή με το μέτωπο όπως είχε ο Κεμάλ. Σύμφωνα μάλιστα με τον αντιστράτηγο Σπυρίδωνα ο Κεμάλ ούτε καν θα μπορούσε να ονειρευτεί τέτοια εύνοια από τη σκανδαλώδη ανεπάρκεια της ελληνικής στρατιωτικής ηγεσίας.

Επιμέλεια απαντήσεων των θεμάτων: Γιαννακόπουλος
Κων/νος, Ιωαννίδου Κίττυ, Καββάλου Μαρία